

De boomerang van het koopkrachtbeleid

Gert Peersman (column verschenen in De Standaard op 25 april 2023)

Met voorspellingen is het altijd uitkijken, maar in Europa lijken we het ergste van de energiecrisis achter de rug te hebben. In de meeste landen ging die crisis gepaard met aanzienlijk koopkrachtverlies voor gezinnen, omdat lonen en uitkeringen er niet automatisch geïndexeerd worden aan de inflatie. Desondanks is de sociale onrust beperkt gebleven. In Frankrijk liepen de gemoederen hoog op, maar dat ging over het verhogen van de -pensioenleeftijd.

Om de pijn te verzachten hebben regeringen overal tijdelijk de geldbuidel opengetrokken. De Europese begrotingsregels laten dat toe tijdens crisisperiodes. In uitzonderlijke omstandigheden is er ook meer bereidheid om een lagere levensstandaard te accepteren. De verwarming enkele graden lager en een dikke trui binnenshuis worden in oorlogstijd aanvaard, terwijl dat in normale omstandigheden tot protesten zou leiden.

Er is nu licht aan het einde van de tunnel. De energiefacturen dalen, de economische groei zal naar verwachting aantrekken en ondertussen stijgen overal de lonen. Zonder nieuwe schokken zal de koopkracht in onze buurlanden de komende maanden en jaren geleidelijk toenemen.

In België staan we nog aan de ingang van de tunnel. Bij ons werden lonen en uitkeringen tijdens de crisis automatisch geïndexeerd aan de hogere energieprijzen. Mijn collega's aan de UGent en ik hebben in een recente studie aangetoond dat de index de voorbije twee jaar met meerdere procenten werd overschat ([DS 31 maart](#)). Dat komt onder andere doordat de meeste huishoudens een energiecontract hadden met een vast tarief dat dateerde van vóór de crisis, terwijl de officiële consumptieprijsindex alleen rekening houdt met de tarieven van nieuwe contracten, waarvan de prijs tijdens de crisis fors is gestegen.

Er was ook een overschatting van de index omdat bepaalde vormen van overheidssteun over een langere periode in de statistieken worden gespreid, terwijl gezinnen er in werkelijkheid al volledig van hebben geprofiteerd. Louter om statistische redenen zijn de lonen en uitkeringen in ons land tijdens de crisis daardoor veel meer gestegen dan het feitelijke koopkrachtverlies door -inflatie.

Uiteraard waren er ook veel uitzonderingen, maar voor een doorsnee -Belgisch gezin was er eigenlijk geen koopkrachtcrisis. Nóg niet. Terwijl de koopkracht van werknemers in de buurlanden toeneemt, zal de loonnormwet bij ons nog jaren reële loonstijgingen blokkeren. Volgens die wet moet eerst het loonverschil met de buurlanden weer worden weggewerkt. De lonen en uitkeringen zullen in de nabije -toekomst zelfs enkele procentpunten minder stijgen dan het werkelijke koopkrachtverlies, aangezien dezelfde statistische redenen vanaf nu het tegenovergestelde effect op de index hebben. Zo is het energietarief dat voor het berekenen van de index wordt gebruikt al -enkele maanden in vrije val, terwijl veel gezinnen hun factuur in de praktijk zien stijgen.

De regering had beter moeten weten, maar steunmaatregelen via de energiefactuur zijn contraproductief bij een systeem van automatische loonindexatie. Door de verwarmingspremie en de basispakketten energie te spreiden over een periode van twaalf maanden bij het berekenen van de -index zullen werk-nemers en uitkeringsgerechtigden alle steun die ze eerder hebben gekregen het komende jaar -integraal terug-betalen met het equi-valent van een -tijdelijke (bijna) dubbele indexsprong. Vooral lage inkomens die de steun niet hebben opgespaard, zullen daardoor in de problemen komen.

De koopkracht van de meeste Bel-gische gezinnen zal het komende jaar dalen, en we zullen dat niet zien in de cijfers omdat die tijdelijk vertekend zijn. Bij de OCMW's waren ze deze -winter verbaasd dat er door de toren-hoge energiefacturen geen stormloop was voor energiesteun (DS 9 januari). Het zou goed kunnen dat ze daar -binnenkort het tegenovergestelde -constateren.

Timing is belangrijk. De daling van de koopkracht buiten crisistijd kan tot veel frustraties en onbegrip leiden. De frustratie dreigt bovendien aangezwengeld te worden omdat voedselprijzen in de lift zitten. Uit onderzoek weten we dat mensen de algemene -inflatie en hun koopkrachtverlies overschatten als de voedselprijzen -stijgen, omdat ze daar dagelijks mee geconfronteerd worden. Het oorlogsgevoel dat in andere landen voor sociale vrede heeft gezorgd, zal wegebben, terwijl Europa de begrotingsteugels verstrakt omdat de crisis officieel voorbij is.

Het is opvallend dat het koopkrachtverlies en de mogelijke sociale onrust zich zullen manifesteren in de aanloop naar de cruciale verkiezingen van 2024. De regering heeft tijdens deze regeer-periode vooral ingezet op een genereus koopkrachtbeleid, maar dat zou bij de verkiezingen weleens als een boemerang kunnen terugkomen.